ქალაქ თბილისის მერია

2297899
07/140901164-25
14.04.2014

შპს დომუს დეველოპმენტ (205210261),
საქართველო, ქ. თბილისის, ვაკე-საბურთალოს
რაიონში, ი. ჭავჭავაძის გამზ., №33ა

თქვენი განცხადების (07/140901164-25 31.03.14) პასუხად, სადაც ითხოვთ შპს ,,დომუსი“-ს კუთვნილ მიწის ნაკვეთში (საკ/კოდ 01.10.16.004.188) მდებარე ქ. თბილისი, თამარაშვილის ქ. #13 მშენებლობის განხორციელების მიზნით 1 (ერთი) ძირი ადრე გადაბელილი, ფაუტიანი, ავარიული ვერხვის მოჭრას და 2 (ორი) ფოთლოვანი ხე-მცენარის ფორმირებას გაცნობებთ, რომ ქ. თბილისის მერიის ეკოლოგიისა და გამწვანების საქალაქო სამსახური თანახმაა, თქვენი რესურსის გამოყენებით მოიჭრას 1 (ერთი) ძირი ავარიული ვერხვი და 2 (ორი) ფოთლოვან ხეს ჩაუტარდეს შესაბამისი ფორმირება (ტოტების შეჭრა) ისე, რომ არ დაირღვეს მცენარეთა სასიცოცხლო ფუნქცია.

პატივისცემით,
თბილისის მერია / ქ. თბილისის მერიის
ეკოლოგიისა და გამწვანების საქალაქო სამსახური
ქ. თბილისის მერიის საქალაქო სამსახურის უფროსი — გიორგი ქორქაშვილი

75	კანადური ვერხვი Populus X canadensis	მთავარ ღეროზე დაფიქსირდა აბედა სოკოს - Heterobasidion annosum შავი მიცელიუმის ლაქები (რიზომორფები) რომელიც იჭრება მერქანში და იწვევს გულგულის დაშლას და სიდამპლეს. ქვედა ტოტების უმრავლესობა ჩამოტეხილია	შესწავლილი ეგზემპლარი არის ხნოვანი და გადაბერებული. განიცდის სოკოების დამშლელ ზემოქმედებას. მსგავსი სიმპტომები დამღუპველია. ხმობა დიდი ხნის წინ არის დაწყებული. ქარქცევადი და საფრთხის შემცველია. განკურნებას არ ექვემდებარება.

7 **საექსპერტო ობიექტის თაობაზე საერთო დასკვნა**

აღწერილ იქნა ტოპორუკაზე არსებული ყველა მცენარე. ვიზუალური დათვალიერების შედეგად აღმოჩნდა, რომ არსებულ ხუთი ეგზემპლარი # 3, 5, 14, 31, 54 არის ზეხმელი. დაზიანების ხარისხიდან გამომდინარე ხუთი ინდივიდი # 8, 10, 12, 16, 17 ექვემდებარება მკურნალობას. ოცდახუთი ერთეული # 4, 7, 9, 11, 13, 18, 19, 20, 21, 22,23, 45, 46, 47, 53, 55, 59, 60, 61, 63, 64, 72, 73, 74, 75 მკურნალობას არ ექვემდებარება. ოცდაორი მცენარე # 28, 32, 33,34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 44, 48, 50, 52, 56, 65, 66, 69, 76, 77 ექვემდებარება გადარგვას. მცენარის ადგილმდებარეობის შეცვლა უნდა მოხდეს შესაბამისი აგროტექნიკური ღონისძიებების გათვალისწინებით და ეკოლოგიური ნიშის შერჩევით. ხეების და ბუჩქების დარგვა უნდა ხდებოდეს მარტის პირველი დეკადიდან, მაისის მეორე დეკადის ჩათვლით, ხოლო შემოდგომაზე სექტემბრის ბოლოდან ნოემბრის ჩათვლით. დასარგავი ორმოს სიდიდე იცვლება ხეების ასაკისა და გაბარიტების მიხედვით, დარგვის წინ (საჭიროების მიხედვით) ბაღის მაკრატლით მცენარე გასუფთავდება ხმელი ტოტებისგან, 1-1,5 სმ-ზე წაეჭრება ფესვები, წინასწარ გამზადებულ ორმოში ჩაირგვება და მიწით დაიფარება მისი ფესვთა სისტემა , რის შემდეგ ორმო ამოივსება მიწით და ფეხით დაიტკეპნება (მცენარე მაგრდება სამი მხრიდან). მიწა ეყრება ფესვის ყელამდე. ორმოს ნაპირებზე მიწა 10-15 სმ-ით ამაღლდება და სინესტის შესანარჩუნებლად კეთდება ე.წ. ჯამი, ახლად დარგულ ხე ირწყვება გაჯირჯვებამდე. (მიზანშეწონილად მიგვაჩნია ტერიტორიაზე არსებული ჯანსაღი მცენარეების გაწმენდა სუროსაგან. სასურველია, ზოგიერთი თვითნათესი მცირე ზომის მერქნიანი მცენარეების გადარგვა (ობიექტზე გავრცელებულია აგრეთვე მაღალბალახოვანი მცენარეები) ან დატოვება თავის ბუნებრივ ადგილსამოფელში, თუ მშენებლობის მიმდინარეობისას მათი სასიცოცხლო ციკლი არ დაირღვევა).

8 **დანართი: კვლევის ამსახველი ფოტო-მასალა** — კვლევის ამსახველი ფოტო-მასალა ჩაწერილია CD დისკზე (77 ფოტოსურათი).

9 **საექსპერტო ჯგუფის წევრ(ებ)ი**

ხელმოწერა	ნინო ერამე	საქართველოს ეროვნული ბოტანიკური ბაღის მკვლევარი, საქართველოს მერქნიან მცენარეთა კოლექციის კურატორი, სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორი
ხელმოწერა	პაატა ტოგონიძე	საქართველოს ეროვნული ბოტანიკური ბაღის მებაღეობისა და ლანდშაფტური დიზაინის განყოფილების უფროსი
ხელმოწერა	ქეთევან თავართქილაძე	საქართველოს ეროვნული ბოტანიკური ბაღის მცენარეთა დაცვისა და წიადაგმცოდნეობის ლაბორატორიის გამგე, ბიოლოგიის მეცნიერებათა აკადემიური დოქტორი

* შენიშვნა: ასაკის განსაზღვრა ხდება მხოლოდ საქართველოს წითელ წუსხაში რიცხულ მერქნიან მცენარეებზე

ბოტანიკურის ქ. #1, 0105 თბილისი, საქართველო. ტელ.: (032) 2 72 43 06, ელ. ფოსტა: info@nbgg.ge; www.nbgg.ge
1 Botanikuri str, 0105 Tbilisi, Georgia. National Botanical garden of Georgia. Member of BGCI. Institution code: TBI

საქართველოს ეროვნული ბოტანიკური ბაღი

მწვანე ნარგავების ხარისხობრივი შეფასების თაობაზე

საექსპერტო დასკვნა

02-22/388
დასკვნის ნომერი

20.09.2017
დასკვნის მომზადების თარიღი

25.09.2017
დასკვნის გაცემის თარიღი

1	საფუძველი	შპს "დომუსი" - ს განცხადება # 02-04/54 10.03.2017
2	განმცხადებელი/უფლებამოსილი პირი	შპს "დომუსი"

ს/კ 404908864
პირადი ნომერი/საიდენტიფიკაციო კოდი

3	საექსპერტო ობიექტის მისამართი	ქ. თბილისი, მიხეილ თამარაშვილის ქ. #13 ო	ს/კ >>	01.10.16.004.188

4 **საექსპერტო ობიექტის ზოგადი მდგომარეობის აღწერა-შეფასება / კვლევის მეთოდი**

საექსპერტო ობიექტი მდებარეობს ვაკე-საბურთალოს რაიონში, თამარაშვილის ქუჩაზე, ზღვის დონიდან 480 მეტრზე, რომელსაც აღმოსავლეთის მხრიდან ყოფილი იპოდრომის ტერიტორია ესაზღვრება. ვაკე რელიეფის მქონე ტერიტორიაზე, მიმდინარეობს საცხოვრებელი კორპუსის მშენებლობა. ტერიტორია მოიცავს სხვადასხვა სახეობის, როგორც წიწვოვან ისე ფოთლოვან მცენარეებს. ტაქსაციური გაზომვებით და ვიზუალურად აღწერა - შეფასება ჩაუტარდა 56 ხემცენარეს. დაავადებული ეგზემპლარის კვლევის შედეგი ეფუძნება ფაქტობრივი მასალის მიკროსკოპული ანალიზისა და იდენტიფიკაციის შედეგებს. სოკოები იდენტიფიცირებული იქნა მათი ნაყოფიანობის მიკროსკოპული ანალიზის საფუძველზე, სტრუქტურულ - მორფოლოგიური (მიკრომორფოლოგიური) ნიშნების აღწერის მონაცემების მიხედვით სხვადასხვა მეთოდურ წყაროებზე დაყრდნობით (Хохряков М.К. Методические указания ло экспериментальному изучению фитопатогеных грибов. Л.,1969, Кирай З и др. Методы фитопатологии. Москва, Колос.1974, Билай В.И. и др.Методы, Зкспериментальной микологии. Киев "Наукова думка "1982, Hawksworth D.L.Mycologist 's Handbook Kew:Commonwealth Mycological institute, 1974).მიკროსკოპირებისათვის საჭირო პრეპარატები (ანათლები) მომზადდა სამართებლით, მოთავსდა ონკანის წყალში და გაისინჯა სინათლის მიკროსკოპით. სოკოს სახეობის იდენტიფიკაციისათვის გამოყენებული იქნა კლასიკური და თანამედროვე სარკვევები.

5 **საექსპერტო ობიექტზე არსებულ მცენარეთა დახასიათება**

მცენარის #	სახეობა	სასიცოცხლო ფორმა	D (1,3 მ-ზე)	D (0,1 მ-ზე)	H	ასაკი*	მცენარის ზოგადი მდგომარეობა	შენიშვნა
1	დასავლეთის ჭადარი Platanus occidentalis	ხე		76,5	12,0		ჯანსაღი	ვარჯის გვერდითი ტოტები შეჭრილი
2	დასავლეთის ჭადარი Platanus occidentalis	ხე		62,0	12,0		ჯანსაღი	სურო შემოხვეული, კორპუსიდან 0,5 მ დაშორებით
3	დასავლეთის ჭადარი Platanus occidentalis	ხე		76,5	12,0		ჯანსაღი	
4	ჰიმალაის კედარი Cedrus deopdara	ხე		55,5	10,0		ჯანსაღი	
5	ჰიმალაის კედარი Cedrus deopdara	ხე		76,5	10,0		ჯანსაღი	ხმელი ტოტებისაგან გასაწმენდი
6	ჰიმალაის კედარი Cedrus deopdara	ხე		65,0	11,0		ზეხმელი	
7	ჰიმალაის კედარი Cedrus deopdara	ხე		59,0	10,0		ჯანსაღი	
8	ჰიმალაის კედარი Cedrus deopdara	ხე		44,0	11,0		ჯანსაღი	მთავარ ღეროზე მრავლობითი ფუღუროები
9	ჰიმალაის კედარი Cedrus deopdara	ხე		57,0	9,0		ჯანსაღი	ხმელი ტოტებისაგან გასაწმენდი
10	თეთრი თუთა Morus alba	ხე		37,0	8,0		ჯანსაღი	
11	თეთრი თუთა Morus alba	ხე		42,0	8,0		ჯანსაღი	ხმელი ტოტებისაგან გასაწმენდი
12	კანადური ვერხვი Populus X canadensis	ხე		108,5	14,0		ხმობადი	
13	ელდარის ფიჭვი Pinus eldarica	ხე		37,5	6,5		ჯანსაღი	მთავარ ღეროზე ფუღუროები
14	კანადური ვერხვი Populus X canadensis	ხე		118,0	14,0		ხმობადი	
15	ტყემალი Prunus divaricata	ხე		16,5	3,0		ხმობადი	
16	კანადური ვერხვი Populus X canadensis	ხე		111,5	14,0		ხმობადი	
17	კანადური ვერხვი Populus X canadensis	ხე		95,5	12,0		ხმობადი	
18	ჰიმალაის კედარი Cedrus deopdara	ხე		54,5	12,0		ჯანსაღი	
19	კანადური ვერხვი Populus X canadensis	ხე		125,0	13,0		ხმობადი	

20	ჰიმალაის კედარი Cedrus deopdara	ხე		43,0	8,0		ჯანსაღი	ხმელი ტოტებისაგან გასაწმენდი
21	ჰიმალაის კედარი Cedrus deopdara	ხე		70,0	9,0		ჯანსაღი	
22	ელდარის ფიჭვი Pinus eldarica	ხე	36,0		7,0		ზეხმელი	
23	ჰიმალაის კედარი Cedrus deopdara	ხე		70,0	9,0		ჯანსაღი	ხმელი ტოტებისაგან გასაწმენდი
24	ჰიმალაის კედარი Cedrus deopdara	ხე		42,0	8,0		ჯანსაღი	მთავარ ღეროზე ფუღუროა
25	ტყემალი Prunus divaricata	ხე		17,0	3,0		ჯანსაღი	
26	ხეტუხტი Hibiscus syriacus	ხე		6,0 - 7,0	3,0		ჯანსაღი	
27	ნეკერჩხალი, დიადი ბოყვი Acer velutinum	ხე		14,5	5,0		ჯანსაღი	
28	ცაცხვი Tilia begoniifolia	ხე		46,5	7,0		ჯანსაღი	
29	ცაცხვი Tilia begoniifolia	ხე		38,5	7,0		ხმობადი	
30	ცაცხვი Tilia begoniifolia	ხე		52,0	8,0		ჯანსაღი	
31	ცაცხვი Tilia begoniifolia	ხე		46,5	7,0		ხმობადი	წვერგადატეხილი
32	ცაცხვი Tilia begoniifolia	ხე		47,5	6,5		ჯანსაღი	
33	ჰიმალაის კედარი Cedrus deopdara	ხე		64,0	8,.0		ჯანსაღი	მთავარ ღეროზე ფუღუროა
34	დასავლეთის ჭადარი Platanus occidentalis	ხე		115,0	14,0		ჯანსაღი	
35	ცაცხვი Tilia begoniifolia	ხე		38,0	8,0		ჯანსაღი	
36	ჰიმალაის კედარი Cedrus deopdara	ხე		78,0	9,0		ჯანსაღი	მთავარ ღეროზე ფუღუროები
37	ცაცხვი Tilia begoniifolia	ხე		29,0	8,0		ჯანსაღი	მთავარ ღეროზე ფუღუროა
38	ცაცხვი Tilia begoniifolia	ხე		49,5	8,0		ჯანსაღი	
39	ცაცხვი Tilia begoniifolia	ხე		50,0	8,0		ჯანსაღი	
40	თეთრი თუთა Morus alba	ხე		15,0 - 18,0	5,0		ჯანსაღი	ორღეროიანი
41	ნეკერჩხალი, დიადი ბოყვი	ხე		13,5	5,0		ხმობადი	წვერგადატეხილი
42	დასავლეთის ჭადარი Platanus occidentalis	ხე		14,0	7,0		ჯანსაღი	
43	ნეკერჩხალი Acer sacchrinum	ხე		46,5	7,0		ხმობადი	კენწროული ნაწილი გადაჭრილი
44	ცაცხვი Tilia begoniifolia	ხე		15,0	4,0		ჯანსაღი	
45	კანადური ვერხვი Populus X canadensis	ხე		76,5	12,0		ხმობადი	
46	ჰიმალაის კედარი Cedrus deopdara	ხე		54,3	9,0		ჯანსაღი	მთავარ ღეროზე ფუღუროები
47	ჰიმალაის კედარი Cedrus deopdara	ხე		54,2	9,0		ჯანსაღი	ხმელი ტოტებისაგან გასაწმენდი, ქერქი ახეთქილი.
48	კანადური ვერხვი Populus X canadensis	ხე		73,2	13,0		ზეხმელი	
49	კანადური ვერხვი Populus X canadensis	ხე		52,5	12,0		ზეხმელი	
50	კანადური ვერხვი Populus X canadensis	ხე		81,5	4,5		ხმობადი	
51	ცაცხვი Tilia begoniifolia	ხე		43,0	4,0		ხმობადი	
52	ცაცხვი Tilia begoniifolia	ხე		56,0	4,5		ხმობადი	
53	თეთრი თუთა Morus alba	ხე		35,0	4,0		ხმობადი	
54	კანადური ვერხვი Populus X canadensis	ხე		64,0	3,5		ხმობადი	
55	ნეკერჩალი, დიადი ბოყვი Acer velutinum	ხე		9,0	7,0		ჯანსაღი	

56	ტყემალი Prunus divaricata	ხე		5,0 - 9,0	4,0		ჯანსაღი	მრავალღეროიანი

6

ინფორმაცია მცენარეებთან დაკავშირებულ მავნებელ-დაავადებათა შესახებ			
მცენარის #	სახეობა	მავნებლები და დაავადებები	რეკომენდაციები
8	ჰიმალაის კედარი Cedrus deodara	მთავარ ღეროზე დაფიქსირდა მრავლობითი ღია ფუღუროები. ფუღუროები საკმაოდ დაზიანებულია მავნებელი - ქერქიჭამიათი და სოკოებით. დაზიანების ადგილებში ფიქსირდება წებოვანი ფისოვანი წვენთა დენა, რომელიც მცენარის დაავადების წინაპირობაა. ქვედა ტოტები ხმელია და მტვრევადი. შემოხვეული აქვს სურო.	შესწავლილი ეგზემპლარი ექვემდებარება მკურნალობას. ფუღუროები დამუშავდეს მექანიკურად, ჩაუტარდეს დეზინფექცია თანამედროვე პესტიციდებით და ფუნგიციდებით და ამოილესოს საგოზავით, ანუ მოხდეს კოსმეტიკური ჩაკირვა, რომელიც წარმოადგენს თანაბარი რაოდენობის ცემენტს, ჩაუმქრალ კირს და თიხა მიწის ნარევს. დეკორატიულობის და გაჯანსაღების მიზნით აღნიშნული მცენარე გაისხვლას ხმელი და დაზიანებული ტოტებისაგან და გადაჭრილი ადგილი დამუშავდეს საღებავით პათოგენური სოკოების დასახლების თავიდან აცილების მიზნით.გაიწმინდოს სუროსგან.
12	კანადური ვერხვი Populus X canadensis	მთავარ ღეროზე ფესვის ყელთან დაფიქსირდა ღია ფუღუროები, რომელიც საკმაოდ ღრღმა და დაზიანებულია მავნებლის - ქერქიჭამიას და ვერხვის დიდი ხარაბუზას - Saperda carcharias ოვალური ფორმის სასვლელებით და ნაღრღნით, რომელიც გრძელდება ვერტიკალური მიმართულებით შტამბში და დაინფიცირებულია სიდამპლის გამომწვევი აბედა სოკოებით - Heterobasidion -ის გვარიდან. ტოტების უმრავლესობა ხმელია და ფუტუროები. მათზე აღინიშნა ვერხვის ტოტების ხმობის გამომწვევი სოკო - *Cryptodiaporthe populea* - ს ნაყოფსხეულები, ხოლო როგორც ჩამოტეხილი ტოტების ადგილებში, ისე მთავარ ღეროზე ფიქსირდება აბედა სოკო - *Fomes fomentarius*, რომელიც იჭრება მექანიკურად დაზიანებული ადგილიდან, მიცელიუმი ვრცელდება მერქანში და იწვევს გულგულის დაშლას და სიდამპლეს. ძირითადად გვხვდება ხნიერ ხეებზე.	შესწავლილი ეგზემპლარი არის ხნოვანი და გადაბერებული. განიცდის სოკოების დამშლელ ზემოქმედებას მავნებლებისგან მიყენებულ დაზიანებების ადგილებში. მსგავსი სიმპტომები დამღუპველია. ხმობა დიდი ხნის წინ არის დაწყებული. ქარქცევადი და საფრთხის შემცველია. განკურნებას არ ექვემდებარება.
13	ელდარის ფიჭვი Pinus eldarica	მთავარ ღეროზე დაფიქსირდა ღია ფუღუროები. სადაც მრავლადაა მავნებელის - ქერქიჭამიას კერები, სასვლელები, ნაღრღნი და სიშავის გამომწვევი სოკოები - *Alternaria alternata* (Fr.) Keissler., *Cladosporium fuscum* Link., *Cladosporium herbarum* (Pers.) link., *Coniothyrium fuckelii* Sacc. დაზიანების ადგილებში მიმდინარეობს წებოვანი ფისოვანი წვენთა დენა, რომელიც მცენარის დაავადების წინაპირობაა. ქვედა ტოტები ხმელია და მტვრევადი. შემოხვეული აქვს სურო.	შესწავლილი ეგზემპლარი ექვემდებარება მკურნალობას. ფუღუროები დამუშავდეს მექანიკურად, ჩაუტარდეს დეზინფექცია თანამედროვე პესტიციდებით და ფუნგიციდებით და ამოილესოს საგოზავით, ანუ მოხდეს კოსმეტიკური ჩაკირვა. გარდა ფუღუროს დეზინფექციისა მთლიანად მცენარეს ჩაუტარდეს ქიმიური ბრძოლის კომბინირებული ღონისძიება 3 - ჯერად მავნებლების და სოკოების თავიდან აცილების მიზნით. გაჯანსაღებისათვის გაისხლას ხმელი და დაზიანებული ტოტებისაგან და გაიწმინდოს სუროსგან.
14	კანადური ვერხვი Populus X canadensis	მთავარ ღეროზე დაფიქსირდა მრავლობითი ღია ფუღუროები და ქერქის ახეთქვა. როგორც ფუღუროში, ისე ახეთქილი ქერქის ქვეშ აღინიშნა მავნებლის - ქერქიჭამიას და ვერხვის დიდი ხარაბუზას - Saperda carcharias ოვალური ფორმის სასვლელები და ნაღრღნი, რომელიც გრძელდება ვერტიკალური მიმართულებით შტამბში და დაინფიცირებულია სიდამპლის გამომწვევი აბედა სოკოებით - Heterobasidion -ის გვარიდან. ტოტების უმრავლესობა ხმელი, ფუტუროები და ჩამოტეხილია. მათზე ფიქსირდება ვერხვის ტოტების ხმობის გამომწვევი სოკოს - Cryptodiaporthe populea ნაყოფსხეულები.	შესწავლილი ეგზემპლარი არის ხნოვანი და გადაბერებული. განიცდის სოკოების დამშლელ ზემოქმედებას მავნებლებისგან მიყენებულ დაზიანებების ადგილებში. მსგავსი სიმპტომები დამღუპველია. ხმობა დიდი ხნის წინ არის დაწყებული. ქარქცევადი და საფრთხის შემცველია. განკურნებას არ ექვემდებარება.
16	კანადური ვერხვი Populus X canadensis	მთავარ ღეროზე დაფიქსირდა დიდი ზომის ღია ფუღუროები, რომელიც საკმაოდ ღრღმა და დაზიანებულია. სდაც მრავლადაა მავნებლის - ქერქიჭამიას და ვერხვის დიდი ხარაბუზას - Saperda carcharias ოვალური ფორმის სასვლელები და ნაღრღნი, რომელიც გრძელდება ვერტიკალური მიმართულებით შტამბში და დაინფიცირებულია ხის გულის სიდამპლის გამომწვევი აბედა სოკოებით - Heterobasidion -ის გვარიდან. ტოტების უმრავლესობა ხმელი, ფუტუროები და დანეკროზებულია. ფიქსირდება ვერხვის ტოტების ხმობის გამომწვევი სოკოს - Cryptodiaporthe populea ნაყოფსხეულები.	შესწავლილი ეგზემპლარი არის ხნოვანი და გადაბერებული. განიცდის სოკოების დამშლელ ზემოქმედებას მავნებლებისგან მიყენებულ დაზიანებების ადგილებში. მსგავსი სიმპტომები დამღუპველია. ხმობა დიდი ხნის წინ არის დაწყებული. ქარქცევადი და საფრთხის შემცველია. განკურნებას არ ექვემდებარება.

17	კანადური ვერხვი Populus X canadensis	მთავარ ღეროზე დაფიქსირდა დიდი ზომის ღია ფუღუროო, რომელიც საკმაოდ ღრღმა და დაზიანებულია. სდაც მრავლადაა მავნებლის - ქერქიჭამიას და ვერხვის დიდი ხარაბუზას - Saperda carcharias ოვალური ფორმის სასვლელები და ნაღრღნი, რომელიც გრძელდება ვერტიკალური მიმართულებით შტამბში და დაინფიცირებულია ხის გულის სიდამპლის გამომწვევი აბედა სოკოებით - Heterobasidion -ის გვარიდან. ტოტების უმრავლესობა ხმელი, ფუტუროო და დანეკროზებულია. ფიქსირდება ვერხვის ტოტების ხმობის გამომწვევი სოკოს - Cryptodiaporthe populea ნაყოფსხეულები.	შესწავლილი ეგზემპლარი არის ხნოვანი და გადაბერებული. განიცდის სოკოების დამშლელ ზემოქმედებას მავნებლებისგან მიყენებულ დაზიანებების ადგილებში. მსგავსი სიმპტომები დამღუპველია. ხმობა დიდი ხნის წინ არის დაწყებული. ქარქცევადი და საფრთხის შემცველია. განკურნებას არ ექვემდებარება.
19	კანადური ვერხვი Populus X canadensis	მთავარ ღეროზე დაფიქსირდა მავნებლის კერებით და აბედა სოკოს - *Polyporus squanosus* მოყვითალო ბრტყელი და მარაოსებრი გაშლილი ნაყოფსხეულები. რომლის მიცელიუმი ღრმად არის შეჭრილი მერქანში და იწვევს ხის გულის სიდამპლეს. ტოტების უმრავლესობა ხმელი და ჩამოტეხილია.	შესწავლილი მცენარე ხნოვანი და გადაბერებულია. დაზიანების გამო მას აქვს ფაუტი მერქანი, რის გამოც ქარქცევადი და საფრთხის შემცველია. განკურნებას არ ექვემდებარება
24	ჰიმალაის კედარი Cedrus deopdara	მთავარ ღეროზე ფესვის ყელიდან 6 მ - ის სიმაღლეზე დაფიქსირდა გრძივი ღრმა ფუღუროო, რომელიც საკმაოდ დაზიანებულია მავნებლის სასვლელებით. სასვლელებში შეინიშნება ნაღრღნი და წევბოვანი ფისოვანი წვენთა დენა, რომელიც დაავადების წინაპირობაა. ქვედა ტოტები ხმელია და მტვრევადი.	შესწავლილი ეგზემპლარი ექვემდებარება მკურნალობას. ფუღუროო დამუშავდეს მექანიკურად, რაც ითვალისწინებს მავნებლების მოცილებას, ჩაუტარდეს დეზინფექცია თანამედროვე პესტიციდებით და ფუნგიციდებით, ამოილესოს საგოზავით, ანუ მოხდეს კოსმეტიკური ჩაკირვა. გაჯანსაღებისათვის გაისხლას ხმელი და დაზიანებული ტოტებისაგან და გადაჭრილი ადგილი დამუშავდეს საღებავით პათოგენური სოკოების დასახლების თავიდან აცილების მიზნით.
29	ცაცხვი Tilia begoniifolia	მთავარ ღეროზე დაფიქსირდა მრავლობითი ღია ფუღუროო. ფუღუროები საკმაოდ დაზიანებულია მავნებელი - ქერქიჭამიით და აბედა სოკოებით . ტოტების ღეროსთან შეერთების ადგილას ფიქსირდება ვერტიციოზური ჭკნობის გამომწვევი სოკოს - *Verticillium* sp. ნაყოფსხეულები მორუხო მოყავისფრო მრგვალი ლაქების სახით, რომელმაც დროთა განმავლობაში შესაძლებელია გამოიწვიოს ნახეთქი ჭრილობები, წვრილი და მსხვილი ტოტების ხმობა და ფოთლების სწრაფი ჭკნობა.	შესწავლილი ეგზემპლარი ექვემდებარება მკურნალობას. ფუღუროები დამუშავდეს მექანიკურად, ჩაუტარდეს დეზინფექცია თანამედროვე პესტიციდებით და ფუნგიციდებით და ამოილესოს საგოზავით, ანუ მოხდეს კოსმეტიკური ჩაკირვა. მთლიანად მცენარეს ჩაუტარდეს აღნიშნული დაავადების საწინააღმდეგო წამლობა 3 - ჯერად, სოკოს ლიკვიდაციამდე.
31	ცაცხვი Tilia begoniifolia	წვერგადატეხილია და დაინფიცირებულია სიდამპლის გამომწვევი აბედა სოკოებით - Heterobasidion -ის გვარიდან. ტოტების უმრავლესობა ხმელია და ფუტუროო. როგორც ჩამოტეხილი ტოტების ადგილებში, ისე მთავარ ღეროზე დაფიქსირდა აბედა სოკო - *Fomes fomentarius*, რომელიც იჭრება მექანიკურად დაზიანებული ადგილიდან, მიცელიუმი ვრცელდება მერქანში და იწვევს გულგუულის დაშლას და სიდამპლეს. ძირითადად გვხვდება ხნიერ ხეებზე.	შესწავლილი ეგზემპლარი არის ხნოვანი და გადაბერებული. განიცდის სოკოების დამშლელ ზემოქმედებას. მსგავსი სიმპტომები დამღუპველია. ხმობა დიდი ხნის წინ არის დაწყებული. განკურნებას არ ექვემდებარება.
33	ჰიმალაის კედარი Cedrus deopdara	მთავარ ღეროზე ფესვის ყელიდან 70 ს მ - ის სიმაღლეზე დაფიქსირდა გრძივი ღია ფუღუროო, ფუღუროო საკმაოდ დაზიანებულია მავნებლის სასვლელებით. სასვლელებში შეინიშნება ნაღრღნი და წევბოვანი ფისოვანი წვენთა დენა, რომელიც დაავადების წინაპირობაა. ქვედა ტოტები ხმელია და მტვრევადი.	შესწავლილი ეგზემპლარი ექვემდებარება მკურნალობას. ფუღუროო დამუშავდეს მექანიკურად, ჩაუტარდეს დეზინფექცია თანამედროვე პესტიციდებით და ფუნგიციდებით და ამოილესოს საგოზავით, ანუ მოხდეს კოსმეტიკური ჩაკირვა. გაჯანსაღებისათვის გაისხლას ხმელი ტოტებისაგან და გადაჭრილი ადგილი დამუშავდეს საღებავით პათოგენური სოკოების დასახლების თავიდან აცილების მიზნით.
36	ჰიმალაის კედარი Cedrus deopdara	მთავარ ღეროზე დაფიქსირდა მრავლობითი ღია ფუღუროო. ფუღუროები საკმაოდ დაზიანებულია მავნებელი - ქერქიჭამიით და სოკოებით. დაზიანების ადგილებში მიმდინარეობს წებოვანი ფისოვანი წვენთა დენა, რომელიც მცენარის დაავადების წინაპირობაა. ქვედა ტოტები ხმელია და მტვრევადი.	შესწავლილი ეგზემპლარი ექვემდებარება მკურნალობას. ფუღუროები დამუშავდეს მექანიკურად, ჩაუტარდეს დეზინფექცია თანამედროვე პესტიციდებით და ფუნგიციდებით და ამოილესოს საგოზავით, ანუ მოხდეს კოსმეტიკური ჩაკირვა. გაჯანსაღებისათვის გაისხლას ხმელი ტოტებისაგან და გადაჭრილი ადგილი დამუშავდეს საღებავით პათოგენური სოკოების დასახლების თავიდან აცილების მიზნით.

37	ცაცხვი Tilia begoniifolia	მთავარ ღეროზე დაფიქსირდა დიდ ზომის ღია ფუღუროები, რომელიც საკმაოდ დაზიანებულია მავნებელი - ქერქიჭამიით და აბედა სოკოებით. ტოტების ღეროსთან შეერთების ადგილას ფიქსირდება ვერტიციოზური ჭკნობის გამომწვევი სოკოს - Verticillium sp. ნაყოფსხეულები მორუხო მოყავისფრო მრგვალი ლაქების სახით, რომელმაც დროთა განმავლობაში შესაძლებელია გამოიწვიოს ნახეთქი ჭრილობები, წვრილი და მსხვილი ტოტების ხმობა და ფოთლების სწრაფი ჭკნობა.	შესწავლილი ეგზემპლარი ექვემდებარება მკურნალობას. ფუღუროები დამუშავდეს მექანიკურად, ჩაუტარდეს დეზინფექცია თანამედროვე პესტიციდებით და ფუნგიციდებით და ამოილესოს საგოზავით, ანუ მოხდეს კოსმეტიკური ჩაკირვა. მთლიანად მცენარეს ჩაუტარდეს აღნიშნული დაავადების საწინააღმდეგო წამლობა 3 - ჯერად სოკოს ლიკვიდაციამდე.
39	ცაცხვი Tilia begoniifolia	მთავარ ღეროზე დაფიქსირდა რამოდენიმე ღია ფუღუროები და მექანიკურად ახეთქილი ქერქი, რომელიც საკმაოდ დაზიანებულია მავნებელი - ქერქიჭამიით და სოკოებით. ტოტების ღეროსთან შეერთების ადგილას ფიქსირდება ვერტიციოზური ჭკნობის გამომწვევი სოკოს - Verticillium sp. ნაყოფსხეულები მორუხო მოყავისფრო მრგვალი ლაქების სახით, რომელმაც დროთა განმავლობაში შესაძლებელია გამოიწვიოს ნახეთქი ჭრილობები, წვრილი და მსხვილი ტოტების ხმობა და ფოთლების სწრაფი ჭკნობა.	შესწავლილი ეგზემპლარი ექვემდებარება მკურნალობას. ფუღუროები დამუშავდეს მექანიკურად, ჩაუტარდეს დეზინფექცია თანამედროვე პესტიციდებით და ფუნგიციდებით და ამოილესოს საგოზავით, ანუ მოხდეს კოსმეტიკური ჩაკირვა. მთლიანად მცენარეს ჩაუტარდეს აღნიშნული დაავადების საწინააღმდეგო წამლობა 3 - ჯერად სოკოს ლიკვიდაციამდე.
41	წეკერჩხალი Acer velutinum	წვერგადატეხილია. როგორც მთავარ ღეროზე, ისე ფესვის ყელთან დაფიქსირდა რამოდენიმე ღია ფუღუროები, რომელიც საკმაოდ დაზიანებულია მავნებელი - ქერქიჭამიით და დაინფიცირებულია მერქნის დამშლელი/გამხრწნელი ბაზიდიუმიანი სოკოებით - ბაზიდიომიცეტებით (Basidiomycetes), რომლებიც მცენარეზე დასახლების შემდეგ იწყებს ხის გულის დაშლას.	შესწავლილი ეგზემპლარი დაზიანების ხარისხიდან გამომდინარე მკურნალობას არ ექვემდებარება.
43	წეკერჩხალი Acer velutinum	კენწრული ნაწილი გადაჭრილია. მთავარ ღეროზე ფესვის ყელთან დაფიქსირდა დიდი ზომის ღია ფუღუროები, რომელიც საკმაოდ ღრღმაა და დაზიანებული მავნებელი - ქერქიჭამიით და სიშავის გამომწვევი მიკრომიცეტები (Capnodium-ის გვარიდან), კერძოდ: Alternaria alternata (Fr.)Keissler, Cladosporium fuscum Link, Cladosporium herbarum (Pers.)Link, Coniothyrium fuckelii Sacc., Lopodermium pinastri (Schrad.) Rehm.. ტოტების ღეროსთან შეერთების ადგილას ფიქსირდება ვერტიცილიოზური ჭკნობის გამომწვევი სოკოს - *Verticillium* sp. ნაყოფსხეულები მორუხო - მოყავისფრო მრგვალი ლაქების სახით, რომელსაც გამოწვეული აქვს ნახეთქი ჭრილობები.	შესწავლილი ეგზემპლარი არის ხნოვანი და გადაბერებული. განიცდის სოკოების დამშლელ ზემოქმედებას მავნებლებისგან მიყენებულ დაზიანებების ადგილებში. მსგავსი სიმპტომები დამღუპველია. ხმობა დიდი ხნის წინ არის დაწყებული. განკურნებას არ ექვემდებარება.
45	კანადური ვერხვი Populus X canadensis	მთავარ ღეროზე ფესვის ყელთან დაფიქსირდა ღია ფუღუროები, რომელიც საკმაოდ ღრღმა და დაზიანებულია მავნებლის - ქერქიჭამიას და ვერხვის დიდი ხარაბუზას - Saperda carcharias ოვალური ფორმის სასვლელებით და ნაღრღნით, რომელიც გრძელდება ვერტიკალური მიმართულებით შტამბში და დაინფიცირებულია სიდამშლის გამომწვევი აბედა სოკოებით- Heterobasidion -ის გვარიდან. ტოტების უმრავლესობა ხმელია და ფუტუროები. მათზე აღინიშნა ვერხვის ტოტების ხმობის გამომწვევი სოკოს - *Cryptodiaporthe populea* - ს ნაყოფსხეულები, ხოლო როგორც ჩამოტეხილი ტოტების ადგილებში, ისე მთავარ ღეროზე ფიქსირდება აბედა სოკო - *Fomes fomentarius*, რომელიც იჭრება მექანიკურად დაზიანებული ადგილიდან, მიცელიუმი ვრცელდება მერქანში და იწვევს გულგულის დაშლას და სიდამშლეს. ძირითადად გვხვდება ხნიერ ხეებზე.	შესწავლილი ეგზემპლარი არის ხნოვანი და გადაბერებული. განიცდის სოკოების დამშლელ ზემოქმედებას მავნებლებისგან მიყენებულ დაზიანებების ადგილებში. მსგავსი სიმპტომები დამღუპველია. ხმობა დიდი ხნის წინ არის დაწყებული. ქარქცევადი და საფრთხის შემცველია. განკურნებას არ ექვემდებარება.
46	ჰიმალაის კედარი Cedrus deopdara	მთავარ ღეროზე დაფიქსირდა მრავლობითი ღია ფუღუროები. ფუღუროები საკმაოდ დაზიანებულია მავნებელი - ქერქიჭამიით და აბედა სოკოებით. დაზიანების ადგილებში ფიქსირდება წებოვანი ფისოვანი წვენთა დენა, რომელიც მცენარის დაავადების წინაპირობაა. ქვედა ტოტები ხმელია და მტვრევადი.	შესწავლილი ეგზემპლარი ექვემდებარება მკურნალობას. ფუღუროები დამუშავდეს მექანიკურად, ჩაუტარდეს დეზინფექცია თანამედროვე პესტიციდებით და ფუნგიციდებით, ამოილესოს საგოზავით, ანუ მოხდეს კოსმეტიკური ჩაკირვა. გაჯანსაღებისათვის გაისხლას ხმელი და დაზიანებული ტოტებისაგან და გადაჭრილი ადგილი დამუშავდეს საღებავით პათოგენური სოკოების დასახლების თავიდან აცილების მიზნით.

47	ჰიმალაის კედარი Cedrus deopdara	მთავარ ღეროზე დაფიქსირდა რამოდენიმე ღია ფუღუროო და მექანიკურად ახეთქილი ქერქი, რომელიც საკმაოდ დაზიანებულია მავნებელი - ქერქიჭამიით და აბედა სოკოებით. დაზიანების ადგილებში ფიქსირდება წებოვანი ფისოვანი წვენთა დენა, რომელიც მცენარის დაავადების წინაპირობაა. ქვედა ტოტები ხმელია და მტვრევადი.	შესწავლილი ეგზემპლარი ექვემდებარება მკურნალობას. ფუღუროო დამუშავდეს მექანიკურად, ჩაუტარდეს დეზინფექცია თანამედროვე პესტიციდებით და ფუნგიციდებით და ამოილესოს საგოზავით, ანუ მოხდეს კოსმეტიკური ჩაკირვა. გაჯანსაღებისათვის გაისხლას ხმელი ტოტებისაგან და გადაჭრილი ადგილი დამუშავდეს საღებავით პათოგენური სოკოების დასახლების თავიდან აცილების მიზნით
50	კანადური ვერხვი Populus X canadensis	მთავარ ღეროზე დაფიქსირდა ნახეთქი ჭრილობები, რამოდენიმე ადგილზე ახეთქილია ქერქი, სადაც მრავლადაა მავნებლის - ვერხვის დიდი ხარაბუზას - Saperda carcharias ოვალური ფორმის სასვლელები და ნაღრღნი . ფესვის ყელიდან 2,5 მ - ის სიმაღლეზე აღინიშნა ღია დიდი ფუღუროო. როგორც ქერქზე, ისე ტოტებზე ფიქსირდება სიშავის გამომწვევი სოკოების შავი ფერის ფიფქი და ვერხვის ტოტების ხმობის გამომწვევი სოკო - *Septotinia populiperda* ნაყოფსხეულები, რომელიც გრძელდება ვერტიკალური მიმართულებით შტამში და იწვევს დაავადება სეპტორიოზს. რის შედეგადაც მიმდინარეობს სხვადასხვა ხნოვანების ტოტების ხმობა. ქვედა ტოტები ჩამოტეხილია.	შესწავლილი ეგზემპლარი არის ხნოვანი და გადაბერებული. განიცდის სოკოების დამშლელ ზემოქმედებას მავნებლებისგან მიყენებულ დაზიანებების ადგილებში. მსგავსი სიმპტომები დამღუპველია. ხმობა დიდი ხნის წინ არის დაწყებული. ქარქცევადი და საფრთხის შემცველია. განკურნებას არ ექვემდებარება.
51	ცაცხვი Tilia begoniifolia	ტოტების უმრავლესობა ხმელია და ფუტუროო. როგორც ჩამოტეხილი ტოტების ადგილებში, ისე მთავარ ღეროზე დაფიქსირდა ღია ფუღუროო და პარაზიტი მაკრომიცეტი აბედა სოკო - Fomes fomentarius,, რომელიც იჭრება მექანიკურად დაზიანებული ადგილიდან, მიცელიუმი ვრცელდება მერქანში და იწვევს გულგულის დაშლას და სიდამპლეს. ძირითადად გვხვდება ხნიერ ხეებზე.	შესწავლილი ეგზემპლარი არის ხნოვანი და გადაბერებული. განიცდის სოკოების დამშლელ ზემოქმედებას მსგავსი სიმპტომები დამღუპველია. ხმობა დიდი ხნის წინ არის დაწყებული. განკურნებას არ ექვემდებარება.
52	ცაცხვი Tilia begoniifolia	მთავარ ღეროზე დაფიქსირდა დიდ ზომის ღია ფუღუროო, რომელიც საკმაოდ დაზიანებულია მავნებელი - ქერქიჭამიით და აბედა სოკოებით. ტოტების უმრავლესობა ხმელია. როგორც ჩამოტეხილი ტოტების ადგილებში, ისე მთავარ ღეროზე ფიქსირდება აბედა სოკო - *Fomes fomentarius* , რომელიც იჭრება მექანიკურად დაზიანებული ადგილიდან, მიცელიუმი ვრცელდება მერქანში და იწვევს გულგულის დაშლას და სიდამპლეს. ძირითადად გვხვდება ხნიერ ხეებზე.	შესწავლილი ეგზემპლარი არის ხნოვანი და გადაბერებული. განიცდის სოკოების დამშლელ ზემოქმედებას მსგავსი სიმპტომები დამღუპველია. ხმობა დიდი ხნის წინ არის დაწყებული. განკურნებას არ ექვემდებარება.
53	თეთრი თუთა Morus alba	წვერგადატეხილია, მთავარი ღერო გადახლეჩილია. ღერო-ტოტების 70 % ხმელია, მთავარ ღეროზე დაფიქსირდა ღია ფუღუროები, რომელიც ამოვსებულია მავნებლის კერებით და სიშავის გამომწვევი სოკოებით. გარდა ამისა მცენარეს მთელ სიგრძეზე გასდევს ნახეთქი ჭრილობები, ქერქის ქვეშ შეინიშნება ლაქები, ბორცვები, შავი ბალიშისებური მეჭეჭები. ეს არის სოკოს - *Polyporus hispididus* კონიდიალური ნაყოფიანობა.	შესწავლილი ეგზემპლარი დაზიანების ხარისხიდან გამომდინარე არ ექვემდებარება მკურნალობას.
54	კანადური ვერხვი Populus X canadensis	მთავარ ღეროზე ფესვის ყელთან დაფიქსირდა ღია ფუღუროო, რომელიც საკმაოდ ღრღმა და დაზიანებულია მავნებლის - ქერქიჭამიას და ვერხვის დიდი ხარაბუზას - Saperda carcharias ოვალური ფორმის სასვლელები და ნაღრღნი, რომელიც გრძელდება ვერტიკალური მიმართულებით შტამბში და დაინფიცირებულია სიდამპლის გამომწვევი აბედა სოკოებით - Heterobasidion - ის გვარიდან. ტოტების უმრავლესობა ხმელია და ფუტუროო. მათზე ფიქსირდება ვერხვის ტოტების ხმობის გამომწვევი სოკოს - *Cryptodiaporthe populea* ნაყოფსხეულები, ხოლო როგორც ჩამოტეხილი ტოტების ადგილებში, ისე მთავარ ღეროზე აბედა სოკო - Fomes fomentarius, რომელიც იჭრება მექანიკურად დაზიანებული ადგილიდან, მიცელიუმი ვრცელდება მერქანში და იწვევს გულგულის დაშლას და სიდამპლეს. ძირითადად გვხვდება ხნიერ ხეებზე.	შესწავლილი ეგზემპლარი არის ხნოვანი და გადაბერებული. განიცდის სოკოების დამშლელ ზემოქმედებას მავნებლებისგან მიყენებულ დაზიანებების ადგილებში. მსგავსი სიმპტომები დამღუპველია. ხმობა დიდი ხნის წინ არის დაწყებული. ქარქცევადი და საფრთხის შემცველია. განკურნებას არ ექვემდებარება.

7

საექსპერტო ობიექტის თაობაზე საერთო დასკვნა
აღწერილ იქნა ტოპორუკაზე არსებული ყველა მცენარე. ვიზუალური დათვალიერების შედეგად აღმოჩნდა, რომ არსებულ მცენარეთაგან # 6, 22,48, 49 არის ზეხმელი. დაზიანების ხარისხიდან გამომდინარე ათი ეგზემპლარი # 8, 13, 24, 29, 33, 36, 37, 39, 46, 47, ექვემდებარება მკურნალობას, ხოლო თოთხმეტი ინდივიდი # 12, 14, 16, 17, 19, 31, 41, 43, 45, 50, 51, 52, 53, 54 მკურნალობას არ ექვემდებარება. იდენტიფიცირებულ მცენარეთაგან ექვსი სახეობა # 26, 27, 40, 42, 44, 55, ექვემდებარება გადარგვას. მცენარის ადგილმდებარეობის შეცვლა უნდა მოხდეს შესაბამისი აგროტექნიკური ღონისძიებების გათვალისწინებით და ეკოლოგიური ნიშის შერჩევით. ხეების და ბუჩქების დარგვა უნდა ხდებოდეს მარტის პირველი დეკადიდან, მაისის მეორე დეკადის ჩათვლით, ხოლო შემოდგომაზე სექტემბრის ბოლოდან ნოემბრის ჩათვლით. დასარგავი ორმოს სიდიდე იცვლება ხეების ასაკისა და გაბარიტების მიხედვით, დარგვის წინ , (საჭიროების მიხედვით), ბაღის მაკრატლით მცენარე გასუფთავდება ხმელი ტოტებისგან, 1-1,5 სმ-ზე წაეჭრება ფესვები, წინასწარ გამზადებულ ორმოში ჩაირგვება, მიწით დაიფარება მისი ფესვთა სისტემა , რის შემდეგ ორმო ამოივსება მიწით და ფეხით დაიტკეპნება, მიწა ეყრება ფესვის ყელამდე (მცენარე გამაგრდება სამი მხრიდან). ორმოს ნაპირებზე მიწა 10-15 სმ-ით ამაღლდება და სინესტის შესანარჩუნებლად კეთდება ე.წ. ჯამი, ახლად დარგულ ხე ირწყვება გაჯირჯვებამდე.

დანართი: კვლევის ამსახველი ფოტო-მასალა	კვლევის ამსახველი ფოტო - მასალა ჩაწერილია CD დისკზე (56 ფოტოსურათი)	
9 საექსპერტო ჯგუფის წევრ(ებ)ი		
ხელმოწერა	ნ. ერაძე	საქართველოს ეროვნული ბოტანიკური ბაღის მკვლევარი,საქართველოს მერქნიან მცენარეთა კოლექციის კურატორი, სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორი
ხელმოწერა	პ. ტოგონიძე	საქართველოს ეროვნული ბოტანიკური ბაღის მებაღეობისა და ლანდშაფტური დიზაინის განყოფილების უფროსი
ხელმოწერა	ქ. თავართქილაძე	საქართველოს ეროვნული ბოტანიკური ბაღის მცენარეთა დაცვისა და ნიადაგმცოდნეობის ლაბორატორიის გამგე, ბიოლოგიის მეცნიერებათა აკადემიური დოქტორი

* შენიშვნა: ასაკის განსაზღვრა ხდება მხოლოდ საქართველოს წითელ ნუსხაში რიცხულ მერქნიან მცენარეებზე

ბოტანიკურის ქ. #1, 0105 თბილისი, საქართველო. ტელ.: (032) 2 72 43 06, ელ. ფოსტა: info@nbgg.ge; www.nbgg.ge
1 Botanikuri str, 0105 Tbilisi, Georgia. National Botanical garden of Georgia. Member of BGCI. Institution code: TBI

30, 31, 32, 42, 84, 97, 116 ეგზემპლარი არის ზეხმელი. დაზიანების ხარისხიდან გამომდინარე ოცდაერთი ინდივიდი # 4, 5, 6, 7, 12, 82, 83, 99, 105, 112, 126, 127, 130, 131, 141, 142, 143, 144, 146, 147, 148 მკურნალობას ექვემდებარება. ორმოცდახუთი მცენარე # 8, 9, 10, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 44, 46, 47, 50, 51, 52, 54, 55, 59, 60, 70, 85, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 98, 100, 101, 102,106, 109, 110, 111, 115, 118, 119, 120, 122, 128, 129, 150 მკურნალობას არ ექვემდებარება.ორმოცდათერთმეტი ერთეული მცენარე # 11, 18, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 45, 48, 49, 53, 56, 57, 58, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 68, 69, 72, 77, 78, 79, 80, 81, 107, 108, 117, 122, 132, 133, 135, 136, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 161, 162, 163, 164, 165, 166 ექვემდებარება გადარგვას. მცენარის ადგილმდებარეობის შეცვლა უნდა მოხდეს შესაბამისი აგროტექნიკური ღონისძიებების გათვალისწინებით და ეკოლოგიური ნიშის შერჩევით. ხეების და ბუჩქების დარგვა უნდა ხდებოდეს მარტის პირველი დეკადიდან, მაისის მეორე დეკადის ჩათვლით, ხოლო შემოდგომაზე სექტემბრის ბოლოდან ნოემბრის ჩათვლით. დასარგავი ორმოს სიდიდე იცვლება ხეების ასაკისა და გაბარიტების მიხედვით, დარგვის წინ , (საჭიროების მიხედვით), ბაღის მაკრატლით მცენარე გასუფთავდება ხმელი ტოტებისგან, 1-1,5 სმ-ზე წაეჭრება ფესვები, წინასწარ გამზადებულ ორმოში ჩაირგვება და მიწით დაიფარება მისი ფესვთა სისტემა , რის შემდეგ ორმო ამოივსება მიწით და ფეხით დაიტკეპნება. მიწა ეყრება ფესვის ყელამდე (მცენარე მაგრდება სამი მხრიდან). ორმოს ნაპირებზე მიწა 10-15 სმ-ით ამაღლდება და სიწესტის შესანარჩუნებლად კეთდება ე.წ. ჯამი, ახლად დარგულ ხე ირწყვება გაჯირჯვებამდე. (მიზანშეწონილად მიგვაჩნია ტერიტორიაზე არსებული ჯანსაღი მცენარეების გაწმენდა სუროსაგან. სასურველია, ზოგიერთი თვითნათესი მცირე ზომის მერქნიანი მცენარეების გადარგვა (ობიექტზე გავრცელებულია აგრეთვე მაღალბალახოვანი მცენარეები) ან დატოვება თავის ბუნებრივ ადგილსამოფლში, თუ მშენებლობის მიმდინარეობისას მათი სასიცოცხლო ციკლი არ დაირღვევა).

8	დანართი: კვლევის ამსახველი ფოტო-მასალა	კვლევის ამსახველი ფოტო-მასალა ჩაწერილია CD დისკზე (166 ფოტოსურათი).
9	საექსპერტო ჯგუფის წევრ(ებ)ი	

ხელმოწერა	ნინო ერაძე	საქართველოს ეროვნული ბოტანიკური ბაღის მკვლევარი, საქართველოს მერქნიან მცენარეთა კოლექციის კურატორი, სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორი
ხელმოწერა	პაატა ტოგონიძე	საქართველოს ეროვნული ბოტანიკური ბაღის მებაღეობისა და ლანდშაფტური დიზაინის განყოფილების უფროსი
ხელმოწერა	ქ.თავართქილაძე	საქართველოს ეროვნული ბოტანიკური ბაღის მცენარეთა დაცვისა და ნიადაგმცოდნეობის ლაბორატორიის გამგე, ბიოლოგიის მეცნიერებათა აკადემიური დოქტორი
ხელმოწერა	ჯუმბერ ლომიძე	საქართველოს ეროვნული ბოტანიკური ბაღის მთავარი დენდროლოგი, სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორი

* შენიშვნა: ასაკის განსაზღვრა ბდება მხოლოდ საქართველოს წითელ წუსხაში რიცხულ მერქნიან მცენარეებზე

საქართველოს ეროვნული ბოტანიკური ბაღი

წერილის ნომერი: **65-01172821293**

თარიღი: **09.10.2017**

ადრესატი:
შპს დომუსი
საიდენტიფიკაციო ნომერი: 404908864
მისამართი: საქართველო, ქ. თბილისის, ვაკე-საბურთალოს რაიონში, თამარაშვილის ქ., №13

შპს ,,დომუსის'' დირექტორს
ალექსანდრე კორძახიას

ბატონო ალექსანდრე,

თქვენი 2017 წლის 10 მარტის განცხადების (რეგისტრაციის # 02-04/54; 10.03.2017 წ.) პასუხად გიგზავნით ქ. თბილისში, მიხეილ თამარაშვილის ქ. #13ო მისამართზე (საკადასტრო კოდი: 01.10.16.004.188) მდებარე 56 (ორმოცდათექვსმეტი) ერთეული მწვანე ნარგავის; ქ. თბილისში, მიხეილ თამარაშვილის ქ. #13ნ მისამართზე (საკადასტრო კოდი: 01.10.16.004.172) მდებარე 77 (სამოცდაჩვიდმეტი) ერთეული მწვანე ნარგავის და ქ. თბილისში, თამარაშვილის ქ. #13 მისამართზე (საკადასტრო კოდი: 01.10.16.004.179) მდებარე 166 (ას სამოცდაექვსი) მწვანე ნარგავის ხარისხობრივი შეფასების თაობაზე საექსპერტო დასკვნებს (იხ. დანართი).

ა(ა)იპ საქართველოს ეროვნული
ბოტანიკური ბაღი - დირექტორის
მოვალეობის შემსრულებელი

თინათინ ბარბალიშვილი